

Til lovforslag nr. L 218. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 22. maj 2003

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven

(Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet)

[af justitsministeren (Lene Espersen)]

1. Ændringsforslag

Der er af justitsministeren stillet 4 ændringsforslag.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 23. april 2003 og var til 1. behandling den 5. maj 2003. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Udvalget ønsker lovforslaget henvist til fornyet udvalgsbehandling efter 2. behandling.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 4 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og justitsministeren sendte den 13. marts 2003 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 840. Den 24. april 2003 sendte justitsministeren de indkomne høringsvar samt et notat herom til udvalget. Den 2. maj 2003 sendte justitsministeren et tillæg til den kommenterede høringsoversigt.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Advokatrådet,

Landsforeningen af Beskikkede Advokater og PROSA.

Justitsministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Deputationer

Endvidere har Landsforeningen af Beskikkede Advokater og PROSA mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 38 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret.

Samråd

Udvalget har stillet 2 spørgsmål til justitsministerens mundtlige besvarelse, som denne har besvaret i et åbent samråd med udvalget. Justitsministerens talepapir til brug for samrådet er optrykt som bilag til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et flertal i udvalget (S, V, DF og KF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Efter flertallets opfattelse må der lægges afgørende vægt på, at omfanget og karakteren af rockerkriminaliteten og anden organiseret kriminalitet har udviklet sig i en faretruende retning i de senere år. Rockerkriminaliteten er nu et meget alvorligt samfundsproblem. Samtidig bliver de organiserede kriminelle miljøer stadig mere lukkede, og det bliver stadig vanskeligere for po-

litiet at optrevle de kriminelle netværk med de hidtil anvendte efterforskningsmidler.

På den baggrund finder flertallet det nødvendigt, at de foreslåede nye regler gennemføres, således at politiet bliver bedre rustet i kampen mod rockerkriminaliteten og anden organiseret kriminalitet.

Den kritik, som lovforslaget har givet anledning til, har navnlig været rettet mod de dele, der vedrører agentreglerne og reglerne om forsvarerens adgang til aktindsigt.

Det har således især været kritiseret, at der med lovforslaget åbnes mulighed for at gøre brug af civile agenter.

Flertallet er ikke enig i denne kritik og vil i den forbindelse fremhæve, at der ikke er tale om generelt at tillade brug af civile agenter. Egentlig agentvirksomhed vil fortsat være forbeholdt polititjenestemænd. Lovforslaget indeholder alene en begrænset undtagelse, der tager sigte på de tilfælde, hvor det er afgørende for politiagentens muligheder for at komme til at virke, at en civil person i det kriminelle miljø kan hjælpe politiagenten med at komme ind i miljøet. I besvarelsen af udvalgets spørgsmål har justitsministeren præciseret, at det er udelukket, at en civil person kan bistå politiet på en måde, som er omfattet af agentreglerne, hvis dette ikke sker i sammenhæng med en planlagt politiagentaktion. Den civile person kan desuden kun yde bistand af yderst beskedent omfang, og der vil være domstolskontrol i alle tilfælde, hvor en civil person skal yde en sådan bistand.

I den forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på, at de almindelige betingelser for agentvirksomhed vil finde anvendelse, og den civile persons bistand vil ligesom en politiagents virksomhed være omfattet af det såkaldte provokationsforbud, som betyder, at den civile persons bistand ikke må forøge den efterforskede lovovertrædelses omfang eller grovhed. Hvis retten under en efterfølgende straffesag mener, at den civile persons bistand har overskredet grænsen for lovlig agentvirksomhed, vil der – ligesom i dag – kunne tages hensyn hertil ved straffesagens afgørelse.

Justitsministeren har også over for udvalget tilkendegivet, at Rigsadvokaten vil udarbejde retningslinjer for anvendelsen af civile personer som agenter.

Med hensyn til den kritik, der har været fremme vedrørende værdien af den civile agents forklaring, er der grund til at være opmærksom på, at den civile persons begrænsede bistand med henblik på at introducere politiagenten normalt ikke vil spille nogen rolle i anklagemyndighedens bevisførelse med henblik på at få den tiltalte dømt. Anklagemyndighedens bevisførelse vil således i praksis overvejende bygge på politiagentens forklaring om den tiltaltes rolle, eventuelt i kombination med mere objektive bevisdata i form af aflytning, ransagningsfund m.v. Hertil kommer, at en eventuel vurdering af, om den civile agents motiver til at bistå politiet kan have betydning for skyldsspørgsmålet i sagen, vil være undergivet rettens frie bevisbedømmelse – på samme måde som i alle andre tilfælde, hvor der foreligger vidneforklaringer.

Flertallet finder endelig grund til at fremhæve, at civile agenter er tilladt i en række lande, som vi normalt sammenligner os med, herunder Norge og Sverige.

På denne baggrund er det flertallets opfattelse, at den foreslåede begrænsede adgang til at gøre brug af civile agenter i tilknytning til en politiagents virksomhed under fuld domstolskontrol ikke giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

Det andet hovedkritikpunkt har været lovforslagets begrænsninger i forsvarerens adgang til aktindsigt. I den forbindelse vil flertallet udtrykke tilfredshed med det ændringsforslag, som justitsministeren har fremsat i lyset af kritikken, og som sikrer, at retten i alle tilfælde, hvor der er tale om prøvelse af grænserne for forsvarerens adgang til aktindsigt, vil have fuld adgang til det materiale, som tvisten vedrører. Hermed er kritikken på dette punkt blevet imødekommet.

Flertallet mener i øvrigt, at lovforslaget på dette område er velbegrundet og rummer en rimelig balance i forhold til retssikkerhedsmæssige hensyn. De foreslåede begrænsninger i forsvarerens adgang til aktindsigt må anses for nødvendige for at sikre politiets muligheder for at modtage informationer, der er afgørende for en effektiv bekæmpelse af rockerkriminaliteten m.v., men samtidig er forslaget udformet sådan, at begrænsningerne alene vedrører materiale, som enten slet ikke er tilvejebragt til brug for den konkrete straffesag og ikke skal bruges i sagen,

Bet. o. lovf. vedr. straffeloven og retsplejeloven

eller som efter rettens konkrete vurdering forsvareligt kan undtages fra adgangen til aktindsigt.

Det er flertallets klare opfattelse, at lovforslaget med de af justitsministeren fremsatte ændringsforslag og justitsministerens præciseringer under udvalgsbehandlingen af de foreslåede reglers rækkevidde rummer en tilfredsstillende balance mellem retssikkerhedsmæssige hensyn og hensynet til en mere effektiv bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet. I lyset af den kritik, der har været, kan der i denne forbindelse også være anledning til at fremhæve, at lovforslaget ikke vedrører domstolens frie bevisbedømmelse i de konkrete straffesager. Finder rettens medlemmer i den enkelte sag, at anklagemyndighedens bevisførelse i det konkrete tilfælde ikke er overbevisende, må retten naturligvis – ganske som hidtil – frifinde den tiltalte.

Uanset flertallets støtte til lovforslaget, er det også væsentligt at anerkende, at forslaget berører nogle centrale principper inden for straffetsplejen og har givet anledning til en betydelig offentlig debat.

Debatten har vist, at der er bred enighed om, at rockerkriminalitet m.v. er et alvorligt samfundsproblem, som det er nødvendigt at gribe meget håndfast ind over for, og som det er nødvendigt at sikre en effektiv bekæmpelse af. Debatten om lovforslaget har samtidig vist, at der blandt dommere og advokater er bekymring for, om navnlig lovforslagets bestemmelser om civile personers medvirken ved politiagentaktioner og om begrænsninger i forsvarerens adgang til aktindsigt vil kunne svække retssikkerheden, dels i forbindelse med politiets efterforskning af de konkrete straffesager, dels i forbindelse med den sigtedes eller tiltaltes forsvar.

Det er afgørende, at der er tillid til, at de foreslåede regler på disse områder ikke medfører utilsigtede virkninger for varetagelsen af sigtede og tiltalte personers forsvar i konkrete straffesager.

Flertallet har derfor noteret med tilfredshed, at justitsministeren over for udvalget har tilkendegivet, at hun er indstillet på at udarbejde en redegørelse til Folketinget om erfaringerne i praksis med de nye regler om civile agenter og om begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt, når loven har været i kraft i 2 år. Justitsministeren har samtidig tilkendegivet, at redegørelsen

vil blive fremsat for Folketinget i folketingsåret 2005-06 efter bestemmelsen i Folketingets Forretningsorden § 19, stk. 4.

Justitsministeren har endvidere tilkendegivet, at redegørelsen vil blive udarbejdet efter følgende retningslinjer:

Justitsministerens forelæggelse for Folketinget vil ske på grundlag af en rapport fra Rigsadvokaten om erfaringerne med de nye regler om civile personers bistand, der er omfattet af agentreglerne, og om begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt. Rigsadvokatens rapport vil blive udarbejdet på grundlag af de erfaringer, der foreligger, når reglerne har været i kraft i 2 år.

Der vil ved lovens ikrafttræden blive etableret en ordning, hvorefter politimestrene skal indberette til Rigsadvokaten alle tilfælde, hvor civile personer yder bistand, som er omfattet af agentreglerne, jf. den foreslåede § 754 b, stk. 2, 2. pkt., i retsplejeloven. Indberetningsordningen vil omfatte ethvert tilfælde, hvor der er anvendt civile agenter, uanset om der efterfølgende rejses tiltale eller ej. Denne indberetningsordning vil danne grundlag for den del af Rigsadvokatens rapport, som vedrører politiets samarbejde med civile personer i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Denne del af Rigsadvokatens rapport vil skulle give en oversigt over, hvor ofte politiet har modtaget bistand fra civile personer i medfør af den foreslåede § 754 b, stk. 2, 2. pkt., samt hvilke former for kriminalitet, disse sager har drejet sig om. Redegørelsen skal endvidere oplyse om eventuelle konkrete problemer i forbindelse med samarbejdet med civile personer – herunder, om det er konstateret, at civile personer har overskredet grænsen for lovlig bistand til politiet – samt om, hvilke foranstaltninger dette måtte have givet anledning til. Redegørelsen skal endvidere oplyse om rettens eventuelle stillingtagen til den civile persons bistand under efterforskningen i de tilfælde, hvor efterforskningen har ført til tiltalerejsning og domsforhandling.

For så vidt angår anvendelsen af de nye regler om aktindsigt, vil der blive etableret en tilsvarende indberetningsordning. Ordningen vil indebære, at politimestrene til Rigsadvokaten skal indberette alle afgørelser truffet af retten i medfør af den gældende bestemmelse i § 746, stk. 1, jf. den foreslåede bestemmelse i § 746, stk. 2 (tvister om afgrænsning af det materiale, der er

tilvejebragt til brug for sagen, jf. den foreslåede § 745, 1. pkt.), samt alle afgørelser truffet af retten efter den foreslåede bestemmelse i § 745 b (konkret undtagelse af materiale, der indgår i sagen, fra forsvarerens adgang til aktindsigt).

Denne indberetningsordning vil danne grundlag for den del af Rigsadvokatens rapport, som vedrører erfaringerne i praksis med reglerne om begrænsning i forsvarerens adgang til aktindsigt.

Denne del af rapporten vil skulle belyse antallet af tvister, hvor spørgsmålet om afgrænsning af materiale omfattet af sagen har været forelagt retten i medfør af bestemmelsen i § 746, stk. 1, jf. stk. 2, samt i hvilket omfang politiets afgørelser efter § 745, 1. pkt., er blevet opretholdt eller tilsidesat af retten. Rapporten vil endvidere skulle indeholde oplysning om, i hvilket omfang politiet har anmodet retten om konkret at undtage materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 745 b, samt hvilke former for kriminalitet efterforskningen har vedrørt i de pågældende sager. Herudover vil rapporten skulle belyse, hvilke hensyn der har begrundet politiets anmodninger om konkret undtagelse af materiale fra aktindsigt, jf. den foreslåede § 745 b, i hvilket omfang politiets anmodninger efter § 745 b er blevet imødekommet eller afslået af retten, rettens afgørelser vedrørende den tidsmæssige udstrækning af konkrete undtagelser fra aktindsigt og rettens eventuelle revurdering heraf under sagen.

Flertallet kan tilslutte sig, at justitsministerens redegørelse vil blive udarbejdet efter de angivne retningslinjer, og finder, at der herved tilvejebringes et tilfredsstillende grundlag for at vurdere de foreløbige erfaringer med de omhandlede nye regler.

Flertallet har samtidig noteret sig, at justitsministeren har tilkendegivet, at såfremt erfaringerne skulle vise, at der er behov for at revidere reglerne, vil regeringen tage initiativ til de nødvendige lovændringer.

Socialdemokratiet bemærker endvidere:

Socialdemokratiet understreger, at kritikken i forbindelse med fremsættelsen og behandlingen af lovforslaget har bidraget til de nødvendige og væsentlige opstramninger og præciseringer, som er resultatet af forhandlingerne med justitsministeren.

Socialdemokratiet lægger således afgørende vægt på, at der er sikret fuld domstolskontrol med undtagelserne fra forsvarerens adgang til aktindsigt, ligesom dette allerede var tilfældet i lovforslaget med undtagelsen fra det generelle forbud mod anvendelsen af civile agenter.

Ligeledes lægger Socialdemokratiet afgørende vægt på, at der er opnået enighed med regeringen om, at der gennemføres en nøje indberetningsordning for såvel anvendelsen af civile agenter som begrænsningen af forsvarerens adgang til aktindsigt, således at der skabes et godt grundlag for indsigt, kontrol og opfølgning.

Socialdemokratiet har med tilfredshed noteret sig, at justitsministeren har tilkendegivet, at regeringen vil være indstillet på at tage initiativ til de nødvendige lovændringer, såfremt de kommende års indhøstede erfaringer – i modsætning til forventningerne herom – skulle vise, at der er behov for at revidere reglerne.

Det er væsentligt for Socialdemokratiet, at der på denne måde er taget hensyn til den konkrete kritik gennem de stillede ændringsforslag og til den principielle kritik ved åbning af muligheden for at revidere lovforslagets bestemmelser i lyset af erfaringerne.

Med det samlede resultat af forhandlingerne om forslaget er der efter Socialdemokratiets opfattelse opnået en styrkelse af politiets muligheder for at efterforske rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet, uden at dette er sket på bekostning af centrale principper inden for retsplejen.

Dansk Folkeparti bemærker endvidere:

Dansk Folkeparti har gennem flere år påvist, at der her i landet ikke var en tilstrækkelig effektiv bekæmpelse af rocker- og anden organiseret kriminalitet. Dansk Folkeparti har arbejdet for en forstærket indsats mod disse former for organiseret kriminalitet, og partiet kan derfor tilslutte sig regeringens lovforslag.

Den lovgivning, der nu gennemføres, vil forsyne politi og anklagemyndighed med bedre værktøjer i efterforskningsarbejdet, hvilket må hilses med tilfredshed. Også den forbedrede og mere effektive mulighed for konfiskation må anses for nødvendig.

Dansk Folkeparti er opmærksom på den kritik, der er fremført af præsidenterne for retterne i Århus, Aalborg, Odense og Roskilde, Den Danske

Dommerforening samt Advokatrådet. Det er for Dansk Folkeparti vigtigt, at der hersker tilstrækkelige garantier for retssikkerhed i retsplejen. På baggrund af de vurderinger og udtalelser, der foreligger fra justitsministeren, finder Dansk Folkeparti ikke grundlag for, at det skulle være uforvarsomt at gennemføre den foreslåede lovgivning. Dansk Folkeparti tilslutter sig de ændringsforslag, der er stillet af ministeren, og mener, at disse tager fornuftige hensyn i forhold til retssikkerheden. Dansk Folkeparti er principielt enig med dommere og advokater i, at retssikkerhedshensynet aldrig må sættes over styr, men mener – ikke mindst på baggrund af Justitsministeriets vurderinger – heller ikke, at dette er tilfældet med lovgivningen.

Dansk Folkeparti vil med opmærksomhed følge, om lovgivningen får de ønskede virkninger, idet det er afgørende, at rockerkriminaliteten og den øvrige organiserede kriminalitet sættes under et stærkere pres end tidligere. Det vil være en stor gevinst for samfundet, hvis disse helt uacceptable former for kriminalitet for alvor kommer i defensiven i de kommende år.

Et *mindretal* i udvalget (SF og RV) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Mindretallet vil stemme for ændringsforslag nr. 3 og 4 og imod ændringsforslag nr. 1 og 2.

Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre anser L 218 som et angreb på retsstaten: Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet) er nydeligt »pakket ind« af henvisningen til rockerkriminalitet. Og hvem vil ikke bekæmpe rockerkriminalitet?

Det vil mindretallet i hvert fald. Men vi vil gøre det inden for retsstatens principper. Ellers har rockerne for alvor vundet. Det var netop det ræsonnement, der prægede reaktionerne oven på 11. september 2001: Vi vil bekæmpe terroren, men vi vil ikke give køb på demokratiet, åbenheden og retsstaten. Ellers har terroristerne vundet.

I Danmark bliver ca. 200 rockere begrundelsen for regeringens brud på grundlæggende principper i det danske retssystem. Som statsministeren udtrykte det på sit pressemøde 29. april: »Vi er godt klar over, at vi her bryder med vanetænkning«. Og hvem vil dog holde fast i vanetænkning? Det vil mindretallet, og det er der god grund til at gøre, når vanetænkning som her er

det samme som at holde fast i grundlæggende principper for retsstaten.

At kalde brud med grundlæggende retsprincipper for brud med vanetænkning er både kynisk og arrogant. Og når man ser, hvad der faktisk indføres med »rockerloven«, burde det stå klart for enhver, at vigtige retsprincipper krænktes:

Regeringen indfører hemmelig retspleje: Hvis en politibetjent bliver brugt som agent, så skal betjentens identitet holdes skjult i retten, selv om betjenten skal være vidne, og selv om det er et retssikkerhedsprincip, at et vidne skal identificere sig i retten. Desuden kan politiet forlange dørene lukkede og den sigtede/tiltalte ført ud af retssalen under vidnets forklaring. Dørlukning bliver altså bestemt af anklagemyndigheden og politiet og ikke af retten. Danmark får i realiteten et hemmeligt politi. Regeringen indfører hemmelig retspleje.

Politi og anklagemyndighed skal kunne nægte forsvareren aktindsigt med visse begrundelser. Hvis nogen anker den beslutning til retten, så skal politiet give en redegørelse for, hvorfor der ikke må være aktindsigt.

Retten skal tage stilling på baggrund af den redegørelse, for retten må heller ikke se det materiale, som forsvareren ikke må have indsigt i. Det er ellers et grundlæggende retssikkerhedsprincip, at sigtede/tiltalte har ret til alt materiale mod vedkommende, herunder anklagemyndighedens bevisførelse.

Regeringen tillader brug af civile agenter: Det bliver tilladt politiet at aftale forbrydelser »i beskeden omfang« med folk i det kriminelle miljø som et led i den almindelige efterforskning. Men »i beskeden« omfang i forhold til den forventede forbrydelse. Politiets opgave er ellers at forebygge forbrydelser og at opklare dem. Her legaliserer politiet strafbare handlinger. Målet helliger midlet. Erfaringer fra både Danmark i 1980'erne og fra andre europæiske lande som Holland og England viser, at det ikke er muligt for politiet at styre den bestilte kriminalitet, så den holdes på et »beskeden« niveau, ligesom der er en nærliggende risiko for, at de kriminelle får friere spillerum under dække af agentvirksomhed.

Staten har et magtmonopol. Magten er placeret hos politiet, og derfor er det nødvendigt, at domstolene kan kontrollere politiet og politiets arbejdsmetoder, så magtmonopolet ikke misbru-

ges. Men sådan bliver det ikke mere. Nu skal politiet kontrollere sig selv.

En arbejdsgruppe i Justitsministeriet har strikket dette lovforslag sammen på ultrakort tid. Politiet og anklagemyndigheden har deltaget sammen med Justitsministeriet. Hverken dommere eller forsvarere har været med, hvilket er ganske usædvanligt. Forslaget er blevet behandlet i Folketinget på få uger. Det er ikke alene grundlæggende principper om alsidighed og balance, der brydes. Det er også lovkvaliteten.

Høringssvarene til lovforslaget var usædvanlig kritiske. I dags- og fagpressen har der desuden været stribevis af kritiske indlæg, ikke mindst fra dommere, advokater og universitetsjurister. Det har været pinligt at overvære, hvorledes den megen offentlige kritik af forslaget er blevet affejet af regeringen, der har givet udtryk for, at kritikken bundede i »fornærmethed«, »politik« eller ligefrem »uvidenhed«.

Til trods for denne arrogante afvisning af kritik fra faglig juridisk hold, er der dog små tegn på, at kritikken har gjort indtryk: To af ministerens ændringsforslag tager sigte på at mindske de negative virkninger af begrænsningerne i aktindsigt. Det ene (nr. 1) erstatter imidlertid blot et problem med et andet, og repræsenterer derfor ikke noget fremskridt. Det andet (nr. 3) giver retten mulighed for at pålægge politiet at fremlægge materiale, som ønskedes hemmeligholdt. Dette ændringsforslag er et fremskridt, og mindretallet vil støtte det.

Endelig må ministerens tilkendegivelse af, at brugen af civile agenter og af begrænset aktindsigt vil blive fulgt nøje i en 2-års-periode og derefter rapporteret til Folketinget, hilses velkommen. Mindretallet fortolker tilsagnet som en ministeriel erkendelse af, at der er grund til at nære bekymring for misbrug af de nye efterforskningsredskaber. Mindretallet konstaterer samtidig, at en registrering og efterfølgende rapportering ikke forhindrer, at der undervejs sker retssikkerhedskrænkelser, men alene, at der kan ske ændringer i regelsættet efter en periode.

Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre finder dog ikke, at de få og indirekte forbedringer, udvalgsbehandlingen af L 218 har givet anledning til, kan rette op på det generelle indtryk. Mindretallet vil derfor stemme imod lovforslagets endelige vedtagelse.

Et *andet mindretal* i udvalget (EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Enhedslisten vil stemme for ændringsforslag nr. 4 og imod ændringsforslag nr. 1 og 2. Enhedslisten vil stemme hverken for eller imod ændringsforslag nr. 3.

Enhedslisten kan tilslutte sig betænkningssbidraget fra Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre, med undtagelse af afsnittet om holdningen til justitsministerens ændringsforslag, hvor Enhedslisten har følgende bemærkninger:

Enhedslisten kan ikke støtte ændringsforslaget om at sætte en dommer til at godkende hemmeligholdelse før sagens start, uden at dommeren kender noget til sagen og den tiltaltes forklaring og dermed reelt uden grundlag for at træffe afgørelsen. Dette ændringsforslag er da også blevet kritiseret af flere dommere.

Det andet af regeringens ændringsforslag om, at retten kan få mulighed for at se noget materiale, som forsvareren ikke må se, ændrer ikke på det grundlæggende problem, at man fjerner den hidtidige ligestilling mellem anklager og forsvarer, equality of arms, som har været et grundlæggende princip i dansk strafferetspleje i 30 år, og som i dag betragtes som en væsentlig del af en retfærdig rettergang. Enhedslisten vil derfor ikke stemme for ændringsforslaget.

Et *tredje mindretal* i udvalget (KRF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling. Mindretallet vil stemme for de stillede ændringsforslag.

Kristeligt Folkeparti er i forbindelse med udvalgsbehandlingen og den megen offentlige debat blevet styrket i opfattelsen af, at lovforslaget må forkastes. Det bryder afgørende med nogle retssikkerhedsmæssige principper, hvilket bl.a. må tilskrives, at det lovforberedende arbejde har været mangelfuldt.

Rockerkriminalitet skal bekæmpes, men ikke med brug af personer fra det kriminelle miljø, der kan agere civile agenter. Kristeligt Folkeparti finder det mere påkrævet, at politiet sikres de mandskabsmæssige ressourcer, der skal til, hvis rockerkriminaliteten skal bekæmpes. Kristeligt Folkeparti vil stemme for de af justitsministeren stillede ændringsforslag, som trods alt forbedrer lovforslaget, om end i mindre omfang.

Tjóðveldisflokkurinn, Inuit Ataqatigiit og Simut var på tidspunktet for betænkningens afgi-

velse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et flertal (S, V, DF, KF og KRF):

Til § 2

1) Nr. 5 affattes således:

»5. I § 60 indsættes efter stk. 3 som nye stykker:

»Stk. 4. Ingen må deltage som dommer under domsforhandlingen i en straffesag, såfremt den pågældende vedrørende det forhold, som tiltalen angår i medfør af § 746, stk. 2, har truffet afgørelse om, at materiale som politiet efter anmodning har fremlagt over for retten, ikke er omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Stk. 5. Ingen må deltage som dommer under domsforhandlingen i en straffesag, såfremt den pågældende vedrørende det forhold, som tiltalen angår, har truffet afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt i medfør af § 745 b, eller har truffet anden afgørelse, hvor der har været fremlagt oplysninger, der efter § 745 b er undtaget fra forsvarerens adgang til aktindsigt.

Stk. 6. Under domsforhandlingen i en straffesag skal de afgørelser, som er nævnt i stk. 4 og 5, træffes af en dommer, i landsretten en afdeling, der ikke deltager i domsforhandlingen.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 7.«

[Udvidelse af bestemmelsen om dommeres inhabilitet]

2) Efter nr. 7 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 731, stk. 1, litra h, ændres »stk. 2, nr. 2« til: »stk. 2, nr. 3«.

[Konsekvensændring]

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af EL):

3) I nr. 10 affattes § 746, stk. 2, således:

»Stk. 2. Ved tvistigheder om lovligheden af politiets afgørelser efter § 745, 1. pkt., skal politiet redegøre for grundene til den afgørelse, der

er truffet. Retten kan endvidere pålægge politiet over for retten at fremlægge det materiale, som tvisten angår.«

[Rettens adgang til politiets materiale]

Af *justitsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 3

4) I stk. 2 ændres », 6 og « til: », 6, 7 og«.

[Ændring af ikrafttrædelsesdato]

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringsforslaget indebærer for det første, at en dommer ikke kan deltage som dommer under domsforhandlingen i en straffesag, hvis den pågældende forud for domsforhandlingen i medfør af § 746, stk. 2, har truffet afgørelse om, at politiets afgørelse efter § 745, 1. pkt., er lovlig, efter at politiet over for retten har fremlagt det materiale, som tvisten angår (retsplejelovens § 60, stk. 4). Den pågældende dommer vil i en sådan situation på baggrund af sit forudgående kendskab til sagen være i besiddelse af oplysninger, som forsvareren ikke kender. Efter Justitsministeriets opfattelse bør den pågældende derfor ikke deltage som dommer under domsforhandlingen i den senere straffesag.

Reglen om, at den pågældende dommer ikke kan deltage i domsforhandlingen, vil ikke have virkning for retsassessorer og dommerfuldmægtige ved samme embede. Det skyldes, at reglen er begrundet i det kendskab til oplysninger, som den pågældende dommer har fået i forbindelse med afgørelse i medfør af § 746, stk. 2.

Endvidere indebærer ændringsforslaget, at hvis der under domsforhandlingen i medfør af § 746, stk. 2, skal træffes en afgørelse om lovligheden af politiets afgørelser efter § 745, 1. pkt., skal afgørelsen træffes af en dommer, i landsretten en afdeling, der ikke deltager i domsforhandlingen (retsplejelovens § 60, stk. 6). Herved sikres det, at den dommer, som leder domsforhandlingen, i landsretten en afdeling, ikke er i besiddelse af oplysninger, som forsvareren ikke kender.

Ændringsforslaget vedrørende retsplejelovens § 60, stk. 5, samt til dels stk. 6, er i forhold til det fremsatte lovforslag alene ændringer af redakti-

onel art, som er nødvendiggjort af den ovennævnte ændring.

Til nr. 2

Der er tale om en konsekvensændring af § 731, stk. 1, litra h, om obligatorisk forsvarerbeskikkelse, som følge af at der foreslås indført et nyt nummer i § 29, stk. 2, jf. lovforslagets § 2, nr. 1, således at § 29, stk. 2, nr. 2, herefter bliver nr. 3.

Til nr. 3

Præsidenterne for retterne i Århus, Aalborg, Odense og Roskilde, Den Danske Dommerforening samt Advokatrådet har i deres høringssvar bl.a. kritiseret, at retten skal træffe afgørelse om lovligheden af politiets afgørelse efter den foreslåede § 745, 1. pkt., uden at have fået forelagt det materiale, som tvisten angår.

Justitsministeriet har hertil i den kommenterede høringsoversigt bemærket, at ministeriet ikke finder, at forsvareren bør have lejlighed til at gøre sig bekendt med materialet i forbindelse med rettens prøvelse af, om politiets afgørelse er i overensstemmelse med § 745 (dvs. at der er tale om materiale, der ikke indgår i den konkrete sag), når retten efterfølgende kan beslutte, at materialet falder uden for forsvarerens adgang til aktindsigt. Justitsministeriet har endvidere bemærket, at ministeriet ikke har fundet det hensigtsmæssigt, at der skabes en situation, hvor retten kan træffe en afgørelse på grundlag af oplysninger, som forsvareren ikke har adgang til.

Efter en fornyet overvejelse bl.a. i lyset af høringssvarene, foreslås det, at den foreslåede bestemmelse i § 746, stk. 2, ændres.

Det foreslås for det første, at politiet, for så vidt angår tvister om, hvorvidt materiale er omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt efter § 745, 1. pkt., over for retten og forsvareren i alle tilfælde skal redegøre for grundene til den afgørelse, der er truffet.

Det foreslås dernæst, at retten kan pålægge politiet over for retten at fremlægge det materiale, som tvisten angår. Retten kan således, hvis retten skulle ønske yderligere dokumentation vedrørende karakteren af det materiale, som tvisten angår, anmode politiet om at få forelagt det pågældende materiale. Materialet skal i givet fald alene fremlægges over for retten, og forsvareren får således ikke adgang til at se materialet.

Træffer retten – efter at politiet over for retten har fremlagt det materiale, som tvisten angår – afgørelse om, at politiets afgørelse er i overensstemmelse med § 745, og at materialet derfor falder uden for forsvarerens adgang til aktindsigt, vil dommeren under den efterfølgende straffesag være inhabil, jf. ændringsforslag nr. 1.

Til nr. 4

Ændringsforslaget indebærer, at den i lovforslaget foreslåede ændring af retsplejelovens § 181 om, at retten, inden et vidne afhøres, skal forvisse sig om vidnets identitet, også finder anvendelse i sager, som ikke er endeligt afgjort ved lovens ikrafttræden.

Inge Dahl-Sørensen (V) Birthe Rønn Hornbech (V) nfm. Karsten Nonbo (V) Freddy Dam (V)

Per Dalgaard (DF) Peter Skaarup (DF) Helge Adam Møller (KF) Lars Barfoed (KF)

Jann Sjursen (KRF) Frode Sørensen (S) Lissa Mathiasen (S) Morten Bødskov (S)

Per Kaalund (S) Sandy Brinck (S) Anne Baastrup (SF) fmd. Elisabeth Arnold (RV)

Line Barfod (EL)

Tjóðveldisflokkurin, Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	56*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Oversigt over bilag vedrørende L 218

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og kommenteret høringsoversigt, fra justitsministeren
2	Notat fra Folketingets Lovsekretariat om visse afgrænsningsspørgsmål m.v. ved politiets anvendelse af civile personer
3	Tillæg til kommenteret høringsoversigt, fra justitsministeren
4	Artikler om civile agenter m.v.
5	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
6	Spm. 1 om, hvilke konkrete praktiske eksempler repræsentanterne fra politiet og anklagemyndigheden i arbejdsgruppen har fremført som begrundelse for at gennemføre de foreslåede begrænsninger vedrørende forsvarernes adgang til aktindsigt m.v., til justitsministeren
7	Henvendelse af 4/4-03 fra Landsforeningen af Beskikkede Advokater
8	Spm. 2 om kommentar til henvendelsen af 4/4-03 fra Landsforeningen af Beskikkede advokater, til justitsministeren
9	Spm. 3 om, hvad der i 1985-86 i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget om politiets anvendelse af agenter konkret førte til, at man afskar muligheden for at anvende civile personer som agenter, til justitsministeren
10	Spm. 4 om fastlæggelse af grænser for brug af civile personer som agenter, til justitsministeren Spm. 5 om, hvad der forstås ved en vareprøve, til justitsministeren Spm. 6 om konkrete eksempler på, hvilken »yderst beskeden« bistand der vil kunne være omfattet af den foreslåede bestemmelse om brug af civile personer som agenter, til justitsministeren Spm. 7 om konkrete eksempler på, hvilken yderst beskeden bistand der vil være omfattet af lovforslaget i relation til brug af civile agenter i forbindelse med kriminalitet, som omfatter handel med, herunder indsmugling af, kvinder til prostitution, til justitsministeren Spm. 8 om erfaringen med brug af civile agenter i andre lande, herunder om der er erfaringer for, at brug af civile agenter vil kunne bidrage til en yderligere forråelse af rockermiljøet, til justitsministeren
11	Manuskript til artikel i Tidsskrift for Kriminalret nr. 5/2003 ved fhv. landsdommer Jørgen Jochimsen
12	Spm. 9 om kommentar til manuskript til artikel i Tidsskrift for Kriminalret nr. 5/2003 ved fhv. landsdommer Jørgen Jochimsen, til justitsministeren
13	Notat fra Folketingets Lovsekretariat om begrænsninger i oplysninger omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt og domstolenes kontrolmuligheder
14	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget

Bilagsnr.	Titel
15	Spm. 10 om, hvorfor anvendelse af den eksisterende mulighed for undtagelsesvis at belægge materiale med pålæg ikke er tilstrækkelig i stedet for den foreslåede adgang til hemmeligholdelse af materiale i en straffesag, til justitsministeren Spm. 11, om ministeren kan fremlægge dokumentation for tilfælde, hvor den beskikkede forsvarer har overtrådt reglerne for håndtering af pålæg, til justitsministeren Spm. 12, om der foreligger sager, som har medført afbeskikkelse, i en sag mod forsvareren ved Advokatnævnet eller en straffesag mod denne, til justitsministeren Spm. 13, om de foreslåede regler er udtryk for en mistillid til forsvarsstanden som sådan, til justitsministeren Spm. 14, om anvendelsen af civile personer som agenter og begrænsningerne af forsvarerens adgang til aktindsigt m.v. kun kan finde anvendelse i forbindelse med organiseret kriminalitet eller også i forbindelse med kriminalitet i almindelighed, til justitsministeren Spm. 15 om forslagene i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 sammenholdt med forslagene i lovforslaget, til justitsministeren Spm. 16 om formidling af indholdet af retspraksis vedrørende anvendelsesområdet for civile agenter, til justitsministeren Spm. 17 om, hvordan organiseret kriminalitet afgrænses/defineres, herunder såvel af danske politi- og anklagemyndigheder som internationalt, herunder især i EU-regi, til justitsministeren Spm. 18 om, hvornår myndighederne har taget afgrænsning/definition af organiseret kriminalitet i anvendelse i forbindelse med tilrettelæggelsen af indsatsen over for denne omhandlede form for kriminalitet, til justitsministeren Spm. 19 om, hvordan definitionen/afgrænsningen af organiseret kriminalitet passer i forhold til rockergruppernes organisation og aktiviteter m.v., til justitsministeren Spm. 20 om, hvordan kontrollen med anvendelsen af civile personer som agenter vil foregå i de situationer og sager, som ikke fører til sigtelse/tiltale, til justitsministeren Spm. 21 om, i hvilke sammenhænge der kan udbetales beløb til civile agenter, til justitsministeren Spm. 22 om, hvordan beløb, som udbetales til civile agenter, skal konteres og regnskabsføres af politiet herunder PET, til justitsministeren Spm. 23 om regnskabs- og revisionskontrollen med politiets herunder PET's udbetaling af beløb til civile agenter, til justitsministeren
16	Svar på spm. 2 om kommentar til henvendelsen af 4/4-03 fra Landsforeningen af Beskikkede advokater, fra justitsministeren
17	Tidsplan for udvalgets videre behandling af lovforslaget
18	Henvendelse af 12/5-03 fra Landsforeningen af Beskikkede Advokater
19	Spm. 24 om kommentar til henvendelse af 12/5-03 fra Foreningen af Beskikkede Advokater, til justitsministeren
20	Samrådsspm. A om politiets anvendelse af civile personer som agenter, til justitsministeren
	Samrådsspm. B om begrænsninger i forsvarernes aktindsigt m.v., til justitsministeren
21	Svar på spm. 1 om, hvilke konkrete praktiske eksempler repræsentanterne fra politiet og anklagemyndigheden i arbejdsgruppen har fremført som begrundelse for at gennemføre de foreslåede begrænsninger vedrørende forsvarernes adgang til aktindsigt m.v., fra justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
22	Svar på spm. 14, om anvendelsen af civile personer som agenter og begrænsningerne af forsvarerens adgang til aktindsigt m.v. kun kan finde anvendelse i forbindelse med organiseret kriminalitet eller også i forbindelse med kriminalitet i almindelighed, fra justitsministeren
23	Spm. 25 om sammensætningen af den hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, som bestod af repræsentanter fra politiet og anklagemyndigheden, til justitsministeren
24	Spm. 26 om, hvordan ministeren fortolker pkt. 7 og 8 i høringssvaret fra Den Danske Dommerforening, til justitsministeren Spm. 27 om, hvordan ministeren fortolker høringssvaret fra Den Danske Dommerforening, til justitsministeren
25	Spm. 28 om ministerkommentar til artikel af Niels Pontoppidan i Politiken 15/5-03 vedrørende rockerbekæmpelse med kafkaske retsprincipper, til justitsministeren
26	Svar på spm. 4 om fastlæggelse af grænser for brug af civile personer som agenter, fra justitsministeren Svar på spm. 5 om, hvad der forstås ved en vareprøve, fra justitsministeren Svar på spm. 6 om konkrete eksempler på, hvilken »yderst beskeden« bistand der vil kunne være omfattet af den foreslåede bestemmelse om brug af civile personer som agenter, fra justitsministeren Svar på spm. 7 om konkrete eksempler på, hvilken yderst beskeden bistand der vil være omfattet af lovforslaget i relation til brug af civile agenter i forbindelse med kriminalitet, som omfatter handel med, herunder indsmugling af, kvinder til prostitution, fra justitsministeren
27	Ændringsforslag, fra justitsministeren
28	Svar på spm. 15 om forslagene i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 sammenholdt med forslagene i lovforslaget, fra justitsministeren
29	Svar på spm. 16 om formidling af indholdet af retspraksis vedrørende anvendelsesområdet for civile agenter, fra justitsministeren Svar på spm. 20 om, hvordan kontrollen med anvendelsen af civile personer som agenter vil foregå i de situationer og sager, som ikke fører til sigtelse/tiltale, fra justitsministeren
30	Svar på spm. 17 om, hvordan organiseret kriminalitet afgrænses/defineres, herunder såvel af danske politi- og anklagemyndigheder som internationalt, herunder især i EU-regi, fra justitsministeren Svar på spm. 18 om, hvornår myndighederne har taget afgrænsning/definition af organiseret kriminalitet i anvendelse i forbindelse med tilrettelæggelsen af indsatsen over for denne omhandlede form for kriminalitet, fra justitsministeren Svar på spm. 19 om, hvordan definitionen/afgrænsningen af organiseret kriminalitet passer i forhold til rockergruppernes organisation og aktiviteter m.v., fra justitsministeren
31	Svar på spm. 24 om kommentar til henvendelse af 12/5-03 fra Foreningen af Beskikkede Advokater, fra justitsministeren
32	Pressemeddelelse: Åbent samråd om bekæmpelse af rockerkriminalitet
33	Ændringsforslag, fra justitsministeren
34	Svar på spm. 3 om, hvad der i 1985-86 i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget om politiets anvendelse af agenter konkret førte til, at man afskar muligheden for at anvende civile personer som agenter, fra justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
35	Svar på spm. 8 om erfaringen med brug af civile agenter i andre lande, herunder om der er erfaringer for, at brug af civile agenter vil kunne bidrage til en yderligere forståelse af rockermiljøet, fra justitsministeren
36	Svar på spm. 9 om kommentar til manuskript til tidsskrift for kriminalret nr. 5/2003 ved fhv. landsdommer Jørgen Jochimsen, fra justitsministeren
37	Svar på spm. 10 om, hvorfor anvendelse af den eksisterende mulighed for undtagelsesvis at belægge materiale med pålæg ikke er tilstrækkelig i stedet for den foreslåede adgang til hemmeligholdelse af materiale i en straffesag, fra justitsministeren Svar på spm. 11, om ministeren kan fremlægge dokumentation for tilfælde, hvor den beskikkede forsvarer har overtrådt reglerne for håndtering af pålæg, fra justitsministeren Svar på spm. 12, om der foreligger sager, som har medført afbeskikkelse i en sag mod forsvareren ved Advokatnævnet eller en straffesag mod denne, fra justitsministeren Svar på spm. 13, om de foreslåede regler er udtryk for en mistillid til forsvarsstanden som sådan, fra justitsministeren
38	Svar på spm. 21 om, i hvilke sammenhænge der kan udbetales beløb til civile agenter, fra justitsministeren Svar på spm. 22 om, hvordan beløb, som udbetales til civile agenter, skal konteres og regnskabsføres af politiet herunder PET, fra justitsministeren Svar på spm. 23 om regnskabs- og revisionskontrollen med politiets herunder PET's udbetaling af beløb til civile agenter, fra justitsministeren
39	Svar på spm. 26 om, hvordan ministeren fortolker pkt. 7 og 8 i høringssvaret fra Den Danske Dommerforening, fra justitsministeren Svar på spm. 27 om, hvordan ministeren fortolker i høringssvaret fra Den Danske Dommerforeningen, fra justitsministeren
40	Svar på spm. 28 om ministerkommentar til artikel af Niels Pontoppidan i Politiken 15/5-03 vedrørende rockerbekæmpelse med kaskaske retsprincipper, fra justitsministeren
41	1. udkast til betænkning
42	Svar på spm. 25 om sammensætningen af den hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, som bestod af repræsentanter fra politiet og anklagemyndigheden, fra justitsministeren
43	Henvendelse af 20/5-03 fra PROSA
44	Spm. 29 om kommentar til henvendelse af 20/5-03 fra PROSA, til justitsministeren
45	Spm. 30 om navnene på de personer, som har deltaget i den hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, til justitsministeren Spm. 31 om det er almindelig praksis, at navnene på personer, som har deltaget i lovforberedende arbejdsgrupper m.v., oplyses, til justitsministeren Spm. 32 om, hvorfor den foreslåede ændring af § 2, nr. 5, ikke vil have virkning for retsassessorer og dommerfuldmægtige ved samme embede, til justitsministeren Spm. 33 om, hvor mange personer, som p.t. afsoner, og som er idømt straf for kriminalitet omfattet af straffebestemmelser med en strafferamme på over 6 år, til justitsministeren Spm. 34, om lovforslaget kan afgrænses mere præcist, således at det reelt kun bliver meget alvorlig kriminalitet, som bliver omfattet af lovforslaget, til justitsministeren
46	Henvendelse af 21/5-03 fra Advokatrådet
47	Spm. 35 om kommentar til henvendelsen af 21/5-03 fra Advokatrådet, til justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
48	Spm. 36, om forslaget om anvendelsen af civile agenter kan afgrænses til kun at gælde, hvis der er tale om organiseret kriminalitet, til justitsministeren Spm. 37 om, hvilke overvejelser ministeren har gjort sig i denne retning, jf. forrige spørgsmål, til justitsministeren
49	2. udkast til betænkning
50	Spm. 38 om evaluering af de foreslåede regler om civile agenter og forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis lovforslaget vedtages, til justitsministeren
51	Svar på spm. 29 om kommentar til henvendelse af 20/5-03 fra PROSA, fra justitsministeren
52	Svar på spm. 30 om navnene på de personer, som har deltaget i den hurtigtarbejdende arbejdsgruppe, fra justitsministeren Svar på spm. 31, om det er almindelig praksis, at navnene på personer, som har deltaget i lovforberedende arbejdsgrupper m.v., oplyses, fra justitsministeren
53	Svar på spm. 32 om, hvorfor den foreslåede ændring af § 2, nr. 5, ikke vil have virkning for retsassessorer og dommerfuldmægtige ved samme embede, fra justitsministeren
54	Svar på spm. 33 om, hvor mange personer, som p.t. afsoner, og som er idømt straf for kriminalitet omfattet af straffebestemmelser med en strafferamme på over 6 år, fra justitsministeren Svar på spm. 34, om lovforslaget kan afgrænses mere præcist, således at det reelt kun bliver meget alvorlig kriminalitet, som bliver omfattet af lovforslaget, fra justitsministeren
55	Svar på spm. 35 om kommentar til henvendelsen af 21/5-03 fra Advokatrådet, fra justitsministeren
56	Svar på spm. 36, om forslaget om anvendelsen af civile agenter kan afgrænses til kun at gælde, hvis der er tale om organiseret kriminalitet, fra justitsministeren Svar på spm. 37 om, hvilke overvejelser ministeren har gjort sig i denne retning, jf. forrige spørgsmål, fra justitsministeren
57	Svar på spm. 38 om evaluering af de foreslåede regler om civile agenter og forsvarerens adgang til aktindsigt, hvis lovforslaget vedtages, fra justitsministeren
58	Justitsministerens talepapirer fra det åbne samråd i Retsudvalget den 22/5-03
59	Materiale fra deputationen fra PROSA i forbindelse med deres foretræde den 22. maj 2003

Bilag 2

Justitsministerens talepapirer til samrådet om samrådsspørgsmål A og B, jf. L 218 – bilag 20

Justitsministerens talepapirer er optrykt efter ønske fra V, DF og KF.

Udkast til tale til ministeren til brug for besvarelsen af spørgsmål nr. A (L 218 – bilag 20) i åbent samråd i Folketingets Retsudvalg den 22. maj 2003.

Spørgsmål A:

Ministeren bedes redegøre for forslaget om politiets anvendelse af civile personer som agenter. Ministeren bedes i redegørelsen inddrage de indvendinger, som er blevet fremført mod forslaget, herunder i høringssvar, under udvalgets behandling af lovforslaget og i den offentlige debat i øvrigt.

Svar:

1. Det fremsatte lovforslag berører nogle centrale principper inden for strafferetsplejen, og det er klart, at det må give debat. Det er der ikke noget overraskende i, og det er i sig selv et sundhedstegn, at der er så stor en optagethed af at finde den rette balance, hvor der sikres en mere effektiv politimæssig indsats mod den stadigt grovere rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet, uden at væsentlige retssikkerhedshensyn tilsidesættes.

Derfor er jeg glad for samrådsspørgsmålene, som giver mig lejlighed til her i udvalget at redegøre nærmere for de to elementer i forslaget, som især har givet anledning til diskussion.

Der har desværre også været nogle misforståelser i debatten, og jeg håber, at vi kan få dem ryddet af vejen her.

2. Jeg er blevet bedt om først at redegøre for forslaget om politiets anvendelse af det, der i debatten bredt kaldes civile agenter.

Denne betegnelse kan måske føre debatten lidt på afveje, for det er noget langt mere begrænset, jeg foreslår. Lovforslaget går således *ikke* ud på at ophæve det generelle forbud mod anvendelse af civile agenter. Egentlig agentvirksomhed skal fortsat kun kunne udføres af uddannede polititjenestemænd.

Det, jeg foreslår, er alene en meget begrænset undtagelse fra forbudet mod anvendelse af civile agenter. Efter lovforslaget vil civile personer efter aftale med politiet kunne yde bistand til at udføre eller fortsætte den lovovertrædelse, der efterforskes, når den bistand, der ydes, er yderst beskeden i forhold til lovovertrædelsen. Endvidere tager den foreslåede regel alene sigte på tilfælde, hvor der er behov for at introducere en politiagent i det kriminelle miljø.

Politiagenter kan være et meget effektivt efterforskningsmiddel, men i praksis er det ofte uhyre svært for politiagenter at komme ind i de meget lukkede kriminelle netværk, medmindre agenten kan få hjælp hertil fra en civil person med tilknytning til miljøet.

Hvis den civile person effektivt skal kunne bistå politiagenten med at komme ind i miljøet, kan det indebære, at den civile person i begrænset omfang må medvirke til den lovovertrædelse, der efterforskes. Vi har i Danmark nogle meget brede regler om medvirken og forsøg, der kriminaliserer også tidlige planlægnings- og forberedelseshandlinger. Der skal med andre ord ikke meget handling til, førend en person medvirker til en lovovertrædelse. Dette rammer også en civil person, der alene vil formidle en kontakt mellem bagmanden og politiagenten, og sådanne handlinger vil derfor i dag ofte være i strid med forbudet mod civile agenter.

Det er alene sådanne handlinger, der har til formål at bane vejen for en politiagent, som lovforslaget åbner mulighed for.

Som jeg også har slået fast i besvarelsen af Retsudvalgets spørgsmål, vil det altså være udelukket, at civile personer kan begå lovovertrædelser for at bistå politiet, hvis det *ikke* har sammenhæng med en planlagt politiagentaktion.

Desuden gælder som nævnt den begrænsning efter den foreslåede bestemmelse, at den civile persons agenthandling skal være yderst beskeden i forhold til den efterforskede lovovertrædelse. Dette punkt i lovforslaget er blevet mødt med den kritik, at betingelsen »yderst be-

skeden bistand« er for upræcis og vanskelig at anvende for domstolene.

Om den civile persons bistand kan karakteriseres som »yderst beskeden«, må nødvendigvis afhænge af en konkret vurdering af en række faktorer. Jeg har vanskeligt ved at se, hvordan denne begrænsning i anvendelsen af civile agenter – som jeg må forstå, at der indholdsmæssigt er bred enighed om – skulle kunne formuleres objektivt, således at der ikke bliver behov for at udøve et vist skøn. Jeg har samtidig vanskeligt ved at se, at det i sig selv skulle være et væsentligt argument imod lovforslaget, at retten skal udøve et konkret skøn i forbindelse med, at agentaktionen godkendes, og senere i forbindelse med en eventuel domsforhandling. Det er jo noget helt dagligdags for en dommer.

Vurderingen af, om bistanden er »yderst beskeden« skal således som nævnt ske i forhold til karakteren og omfanget af den lovovertrædelse, der efterforskes. Bistanden kan altså være mere omfattende ved efterforskning af meget alvorlige lovovertrædelser, f.eks. handel med meget betydelige kvanta narkotika, men samtidig ligger det fast, at uanset hvor alvorlig en lovovertrædelse, der efterforskes, er det alene handlinger, der har til formål at introducere en politiagent, som vil falde inden for bestemmelsens anvendelsesområde.

I bemærkningerne til lovforslaget er nævnt som eksempel, at bestilling af en vareprøve på narkotika efter omstændighederne vil kunne anses for en yderst beskeden bistand, når efterforskningen er rettet mod leveringen af den pågældende narkotika. En sådan bistand vil kunne være nødvendig for, at den endelige aftager af stoffet (politiagenten) kan virke troværdig for bagmanden.

Den civile person vil ikke samtidig med bestillingen af vareprøven kunne indlede forhandlinger med den mistænkte om selve købet. Det vil ikke være »en yderst beskeden bistand«, men en egentlig agenthandling, som kun kan udføres af politiagenten.

Jeg har endvidere i et svar til udvalget nævnt nogle andre eksempler på handlinger, der må anses for omfattet af bestemmelsen. Jeg henviser til besvarelsen af spørgsmål nr. 6.

Kendetegnende for de nævnte eksempler er, at den civile persons bistand alene består i enkle,

klart afgrænsede handlinger, som politiet kan give præcise instruktioner om.

Den foreslåede adgang til at lade civile personer yde bistand, som er omfattet af agentreglerne, er fra flere sider blevet kritiseret for at skabe risiko for, at politiet sætter forløb i gang, som kan føre til lovovertrædelser, der ellers ikke ville være blevet begået.

Det er måske forståeligt, at indførelse af et nyt efterforskningsmiddel umiddelbart mødes med usikkerhed og bekymring. Men der er for mig at se tale om unødige bekymringer:

For det første følger det af den gældende lov og lovforslaget, at en agent ikke kan virke, medmindre der er mistanke om, at den lovovertrædelse, som efterforskes, allerede er i gang med at blive begået eller forsøgt begået. Agenter kan altså ikke bruges til at – i gåseøjne – »fiske« efter eventuelle forbrydelser i tilfælde, hvor der ikke foreligger nogen konkret mistanke.

For det andet følger det af den gældende bestemmelse i § 754 b, stk. 1 – som ikke foreslås ændret – at de foranstaltninger, som er nævnt i § 754 a (det vil sige agentvirksomhed), ikke må bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed. Det er det såkaldte »provokationsforbud«, og dette forbud mod at forøge den efterforskede lovovertrædelse vil også gælde for den civile person, der bistår politiet.

Den civile persons yderst beskeden bistand må altså ikke bevirke en forøgelse af kriminalitetens omfang eller grovhed. I og med at den civile persons bistand alene kan bestå i enkle, klart afgrænsede handlinger, som politiet kan give præcise instruktioner om, er det også nemmere for politiet og i sidste ende retten at kontrollere, at der ikke sker overtrædelser af dette provokationsforbud.

At betingelserne for agentvirksomhed skal være opfyldt, betyder også, at den civile persons bistand som udgangspunkt skal godkendes af en domstol, før aktionen sættes i værk. Dette indebærer, at anklagemyndigheden over for retten skal redegøre for, hvori den civile persons bistand vil bestå.

For så vidt angår de tilfælde, hvor efterforskningen fører til tiltale, vil der desuden være en efterfølgende retlig kontrol af, hvilken rolle den civile person har spillet i det samlede forløb. Den civile person vil kunne føres som vidne un-

der domsforhandlingen og i den forbindelse konfronteres med tiltaltes forklaring om begivenhedsforløbet. Hvis retten efter en samlet vurdering finder, at grænsen for lovlig bistand til politiet er overskredet, vil retten – ligesom i dag i de tilfælde, hvor der har været anvendt en politiagent – kunne tage hensyn hertil ved straffesagens afgørelse. Det er der eksempler på i retspraksis.

En gentagen misforståelse i debatten har været, at den civile agent efter forslaget ikke skal kunne føres som vidne i den efterfølgende straffesag eller skal afgive anonym forklaring. Jeg vil gerne slå fast, at der ikke ændres ved reglerne om vidneførsel af civile personer. Den civile person, der yder bistand til politiet i medfør af den foreslåede regel, må således regne med at skulle afgive vidneforklaring. I forbindelse hermed vil de gældende generelle vidnebeskyttelsesregler naturligvis kunne finde anvendelse også for den civile agent. Der vil således efter omstændighederne kunne blive tale om at hemmeligholde vidnets bopæl samt i særlige tilfælde at føre tiltalte uden for døren under vidneforklaringen, hvis en uforbeholden vidneforklaring ellers ikke kan opnås. Men den særlige bestemmelse i retsplejeloven om anonym vidneførsel vil ikke kunne finde anvendelse på den civile agent. Årsagen til dette er, at det ikke kan antages at være uden betydning for den tiltaltes forsvar at kende identiteten på en civil agent, der vidner i sagen. Anonym vidneførsel af den pågældende civile person vil der altså ikke kunne blive tale om.

3. Navnlig i forbindelse med Folketingets førstebehandling af lovforslaget blev det diskuteret, om forslaget om civile agenter ville medføre en forrælse af rockermiljøet. Det er også blevet problematiseret i et enkelt af høringssvarene.

Politiet samarbejder imidlertid allerede i dag i vidt omfang med civile personer som led i opklaringen af alvorlig kriminalitet, f.eks. med meddelere. Jeg mener derfor ikke, at der er grund til at tro, at den foreslåede ordning i sig selv vil medføre en yderligere forrælse af rockermiljøet.

Men det er klart, at den civile person – inden aktionen sættes i værk – skal vejledes grundigt om konsekvenserne af at medvirke. Og her tænker jeg ikke mindst på, at den civile person skal have at vide, at han kan blive indkaldt som vidne under en eventuel senere retssag.

4. En af hovedindvendingerne mod civile agenter er, at det er vanskeligt at føre kontrol med, hvad civile personer foretager sig. Det er da også blandt andet derfor, at jeg ikke foreslår, at civile personer skal kunne udføre egentlig agentvirksomhed.

Jeg er enig i, at det er vigtigt at sikre en forsvarelig kontrol af politiets brug af civile personer i forbindelse med agentvirksomhed.

Udover domstolskontrollen, som jeg lige har redegjort for, vil jeg derfor tage initiativ til, at der bliver udarbejdet retningslinier for politiets samarbejde med civile agenter.

En af de indvendinger mod at anvende civile agenter, som er blevet anført i høringsrunden, er risikoen for, at der opstår relationer mellem politiets personale og de civile agenter, som i sidste ende kan medføre korrupsion inden for politistyrken. Jeg kan i den forbindelse nævne, at et væsentligt formål med retningslinierne netop vil være at sikre den fornødne ledelsesmæssige kontrol med polititjenestemænds samarbejde med civile personer.

Jeg vil også tage initiativ til, at der bliver etableret en ordning, hvorefter politimestrene til Rigsadvokaten skal indberette alle tilfælde, hvor der er anvendt civile agenter – uanset om der efterfølgende rejses tiltale eller ej. Dette vil sætte Rigsadvokaten i stand til nøje at følge brugen af civile agenter.

Med henblik på at skabe et overblik over politiets anvendelse af civile agenter og den praksis, der måtte have dannet sig, vil jeg bede Rigsadvokaten om at udarbejde en rapport på baggrund af politimestrenes indberetninger, når loven har været i kraft i to år.

Rapporten skal blandt andet give en oversigt over, hvor ofte politiet har modtaget bistand fra civile personer i medfør af den foreslåede regel, samt hvilke former for kriminalitet disse sager har vedrørt. Rapporten skal også oplyse om eventuelle konkrete problemer i forbindelse med samarbejdet med civile personer, og om hvilke foranstaltninger dette måtte have givet anledning til.

Med disse kontrolforanstaltninger – domstolskontrollen, retningslinierne, indberetningsordningen og Rigsadvokatens redegørelse – mener jeg således, at vi har hånd i hanke med den fore-

slåede ordning og sikret, at den bliver evalueret i lyset af de erfaringer, som gøres i praksis.

For at sikre, at også Folketinget får lejlighed til at vurdere de indhøstede erfaringer i praksis med de nye regler om civile agenter, vil jeg, som jeg allerede har tilkendegivet i besvarelsen af spørgsmål 38 her i dag, udarbejde en redegørelse om de første 2 års erfaringer. Redegørelsen vil

jeg fremsætte for Folketinget i folketingsåret 2005/2006 efter bestemmelsen i Folketingets Forretningsorden § 19, stk. 4.

Skulle erfaringerne med reglerens anvendelse vise, at der er behov for at revidere reglerne, vil jeg naturligvis tage initiativ til de nødvendige ændringer.

Udkast til tale til ministeren til brug for besvarelsen af spørgsmål nr. B (L 218 – bilag 20) i åbent samråd i Folketingets Retsudvalg den 22. maj 2003.

Spørgsmål B:

Ministeren bedes redegøre for forslaget om begrænsninger i forsvarernes aktindsigt mv. og dommernes kontrolmuligheder. Ministeren bedes i redegørelsen inddrage de indvendinger, som er blevet fremført mod forslaget, herunder i høringssvar, under udvalgets behandling af lovforslaget og i den offentlige debat i øvrigt.

Besvarelse:

1. Et andet hovedelement i lovforslaget er de foreslåede ændringer af forsvarerens adgang til aktindsigt i retsplejelovens § 745 og 745 b.

Bestemmelsen i § 745 handler om, hvilket materiale forsvareren og dennes klient som udgangspunkt kan få aktindsigt i – altså hvilket materiale, der er omfattet af sagen.

Hvis helt særlige hensyn gør det påkrævet, kan der efter en konkret vurdering alligevel blive tale om, at materiale, der som udgangspunkt er omfattet af sagen, undtages fra forsvarerens og klientens adgang til aktindsigt. En sådan adgang findes allerede i dag i retsplejeloven. Med lovforslaget foreslås dette reguleret i § 745 b.

Jeg vil starte med mere detaljeret at redegøre for den foreslåede bestemmelse i § 745 og begrundelsen for den ændrede formulering. Derefter vil jeg komme nærmere ind på den foreslåede bestemmelse i § 745 b.

2. Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 745, stk. 1, kan forsvareren og dermed den sigtede som udgangspunkt få alt politiets materiale at se, blot materialet har berøring med sagen. Dette gælder, uanset om materialet er af betydning for straffesagen eller ej.

Forsvareren og dermed sigtede kan derfor også få adgang til eksempelvis det baggrundsmateriale, som politiet måtte have vedrørende rockergruppernes sammensætning og tilhørsforhold.

Omfanget og karakteren af rockerkriminaliteten og anden organiseret kriminalitet har udviklet sig i en faretruende retning i de senere år. Rockerkriminaliteten er nu et meget alvorligt samfundsproblem. Samtidig bliver de organiserede kriminelle miljøer stadig mere lukkede, og det bliver stadig vanskeligere for politiet at op-trevle de kriminelle netværk med de hidtil anvendte efterforskningsmidler.

En effektiv bekæmpelse af den organiserede kriminalitet forudsætter derfor en bred og længevarende politiindsats – en indsats, som er meget afhængig af, at politiet får indsamlet og analyseret mere generelle oplysninger om de organiserede grupper. Disse oplysninger kan bl.a. være, hvem medlemmerne i gruppen er, og hvem der samler trådene i organisationen.

Men vi er jo lige vidt, hvis bagmændene bag den organiserede kriminalitet får adgang til disse informationer eller til oplysninger om, hvorfra politiet har fået informationerne. Hvis disse oplysninger bliver spredt i det organiserede miljø, kan politiet starte forfra.

For at sikre, at politiet får mulighed for effektivt at bekæmpe organiserede kriminelle grupper, foreslår jeg, at bestemmelsen i § 745 ændres. Ændringen indebærer, at forsvareren og dermed sigtede kun kan få adgang til det materiale, som er blevet tilvejebragt til brug for netop den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår. Alt det

Bilag til bet. o. lovf. vedr. straffeloven og retsplejeloven

traditionelle efterforskningsmateriale, såsom afhøringsrapporter, gerningsstedsbeskrivelser, tekniske rapporter, aflytningsudskrifter mv., vil fortsat være omfattet af sagen og dermed af forsvarerens adgang til aktindsigt. Bestemmelsen sikrer imidlertid, at politiet ikke er nødt til at udlevere mere generelt baggrundsmateriale.

Det er dog vigtigt at understrege, at man som sigtet eller tiltalt naturligvis fortsat vil få adgang til alt materiale, som skal fremlægges under domsforhandlingen i straffesagen, uanset om materialet er tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

I tilknytning hertil skal jeg ligeledes fremhæve, at der for anklagemyndigheden gælder et objektivitetsprincip, og at anklagemyndigheden derfor er forpligtet til at fremlægge alle oplysninger under straffesagen, der måtte have betydning for skyldsspørgsmålet. Det gælder, uanset om oplysningerne er tilvejebragt til brug for den konkrete sag.

Det materiale, som i medfør af den foreslåede formulering af bestemmelsen i § 745 ikke er omfattet af adgangen til aktindsigt, er altså materiale, som ikke er tilvejebragt til brug for den pågældende sag, og som er uden betydning for skyldsspørgsmålet.

3. Desuden præciseres det med den nye formulering af § 745, at oplysninger om meddelers identitet ikke indgår i det materiale, som tiltalte eller dennes forsvarer kan få aktindsigt i, når meddeleren ønsker af være anonym.

Jeg har fundet det nødvendigt med denne præcisering ud fra det hensyn, at politiet ved bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden kriminalitet, der begås af lukkede, organiserede netværk, i høj grad er afhængig af at modtage informationer fra personer inden for eller tæt på netværkene. Politiets erfaring er imidlertid, at man ikke får disse informationer i tilstrækkeligt omfang, hvis politiet ikke kan garantere meddelerne, at deres identitet ikke kommer frem, og dermed garantere meddelerens sikkerhed.

Lad mig give et eksempel på den foreslåede præcisering:

Politiet får et tip fra en person med tilknytning til en rockergruppe om en forbrydelse, der er planlagt af den pågældende rockergruppe. Meddeleren frygter forståeligt nok for sit liv, hvis hans navn kommer frem i forbindelse med poli-

tiets efterforskning, og han ønsker derfor at være anonym. Meddelerens tip sætter politiet i stand til at fremskaffe andre beviser for de kriminelles skyld, f.eks. ved telefonaflytning eller ved at pågribe dem på gerningsstedet. Politiet vil i disse tilfælde kunne holde oplysningen om meddelerens navn uden for sagen.

Også her vil jeg dog understrege, at meddelerens navn kun kan holdes uden for sagen, hvis politiet på anden måde kan skaffe bevis i sagen og derfor ikke skal bruge oplysningerne fra den anonyme meddeler som bevis i sagen. Hertil kommer, at selve oplysningerne fra den pågældende meddeler som udgangspunkt indgår fuldt ud i sagen, medmindre den pågældendes identitet vil kunne udledes heraf, og forsvareren vil dermed have mulighed for at imødegå oplysningerne og deres pålidelighed.

4. Lovforslaget indeholder også en præcisering af, at heller ikke oplysninger om, at det eventuelt er en nabopolitikreds eller udenlandske politimyndigheder, der har givet informationer til den efterforskende politikreds, vil indgå i sagen.

Har nabopolitikredsen f.eks. i forbindelse med en telefonaflytning i en drabssag fået en oplysning om, hvem der er bagmændene til et røveri i den efterforskende politikreds, vil oplysningen om, at informationen kommer fra nabopolitikredsen ikke indgå i sagen, hvis informationen ikke skal bruges under domsforhandlingen – altså hvis politiet har fremskaffet andre beviser mod den røveritiltalte. Hvis den røveritiltalte og dennes forsvarer fik adgang til oplysningen om, at informationen var kommet fra nabopolitikredsen, ville det kunne medføre, at efterforskningen i drabssagen blev afsløret og eventuelt ødelagt.

5. De nye kriterier i § 745 for, hvad der er omfattet af forsvarerens aktindsigt, er som før nævnt, om materialet er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen eller tiltalen angår.

Disse kriterier er bl.a. af Dommerforeningen blevet kritiseret for at kunne give anledning til vanskelige afgrænsninger – afgrænsninger, der i sidste ende skal foretages af domstolene.

Jeg er for så vidt enig med Dommerforeningen i, at domstolene formentlig vil skulle tage stilling til nogle tvivlsspørgsmål i praksis, når der skal træffes afgørelse i konkrete tvister. Men sådan er det jo med mange af de afgørelser, som domstolene skal træffe.

Herudover har vi i lovforslagets bemærkninger opstillet mange eksempler både på materiale, der er omfattet af den ændrede bestemmelse om aktindsigt og på materiale, der ikke vil være omfattet.

Jeg finder derfor ikke, at den omstændighed, at der kan opstå nogle tvivlsspørgsmål i praksis, taler imod at gennemføre den foreslåede afgrænsning.

6. Et af de helt store kritikpunkter i forbindelse med lovforslaget har været den bestemmelse, som vi foreslog i § 746, stk. 2, om afgørelse af tvister om rækkevidden af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Ligesom i dag kan forsvareren, hvis denne er uenig i politiets opfattelse af, at noget materiale ikke er tilvejebragt til brug for sagen, anmode en domstol om at vurdere spørgsmålet.

I det fremsatte lovforslag var det foreslået, at politiet i forbindelse med denne domstolsprøvelse alene skulle give en fyldestgørende redegørelse over for retten og forsvareren om grundene til afgørelsen om, at materialet ikke kan anses for omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt.

Baggrunden for dette forslag var for det første, at forsvareren ikke i forbindelse med rettens vurdering, bør have lejlighed til at se det materiale, som retten eventuelt efterfølgende vurderer, falder uden for forsvarerens adgang til aktindsigt.

Samtidig var det Justitsministeriets opfattelse, at retten ikke burde bringes i en situation, hvor retten er i besiddelse af oplysninger, som forsvareren ikke har adgang til.

Løsningen blev derfor det føromtalte forslag om, at politiet skulle redegøre for grundene til den trufne beslutning, men derimod ikke have pligt til at fremlægge det materiale, som tvisten angår, i retten.

Det har afstedkommet en ganske massiv kritik fra navnlig dommerkredse. Det er fremgået af høringssvarene og af den offentlige debat i øvrigt, at dommerne gerne vil have adgang til materialet, når retten skal træffe sin afgørelse.

Vi har lyttet til denne kritik fra bl.a. dommerne, og har på den baggrund fremsat et ændringsforslag. Ændringsforslaget sikrer, at retten – men ikke forsvareren – i alle tilfælde, hvor der er tale om prøvelse af grænserne for forsvarerens adgang til aktindsigt, vil have fuld adgang til det materiale, som tvisten vedrører.

Efter ændringsforslaget kan retten pålægge politiet at fremlægge materialet over for retten. Forsvareren får derimod ikke adgang til materialet. Herudover skal politiet over for både retten og forsvareren redegøre for grundene til den afgørelse, som politiet har truffet efter § 745. Retten får derfor alle de oplysninger, der er nødvendige for, at retten kan efterprøve lovligheden af politiets beslutning.

Ændringsforslaget indebærer desuden, at en dommer ikke medvirker under domsforhandlingen i en straffesag, hvis han eller hun inden domsforhandlingen efter at have set politiet materiale har truffet afgørelse om, at materialet falder uden for forsvarerens ret til aktindsigt.

Den pågældende dommer vil jo i denne situation være i besiddelse af oplysninger, som forsvareren ikke kender, og dommeren bør derfor ikke deltage under den efterfølgende domsforhandling. Hermed undgås enhver tvivl om grundlaget for en eventuel domfældelse.

7. Jeg vil nu gå over til at redegøre for den anden del af besvarelsen af samrådsspørgsmålet, nemlig den foreslåede bestemmelse i § 745 b om en udvidet adgang til konkret at undtage oplysninger fra forsvarerens eller sigtedes eller tiltaltes adgang til aktindsigt. Det drejer sig her om oplysninger, der som udgangspunkt er omfattet af den konkrete sag, men som det af særlige grunde er afgørende, at forsvareren og dermed klienten ikke får adgang til.

Det er allerede i dag muligt undtagelsesvist og tidsbegrænset at fravige forsvarerens og dermed sigtedes eller tiltaltes adgang til aktindsigt i oplysninger, som de ellers som udgangspunkt har ret til at se efter § 745. Oplysninger kan i dag holdes hemmelige, hvis det er nødvendigt for at beskytte statens sikkerhed, forholdet til fremmede magter, sagens opklaring eller tredjemand. Senest ved domsforhandlingens begyndelse – eller hvis der er tale om et pålæg til forsvareren, når tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen – kan oplysningerne imidlertid ikke længere holdes hemmelige.

Lovforslaget om en udvidelse af denne eksisterende adgang til at hemmeligholde oplysninger består egentlig af flere dele.

8. For det første foreslås en udvidelse af de særlige hensyn, som kan begrunde en konkret undtagelse af oplysninger fra forsvarerens aktindsigt. De nye hensyn, som bestemmelsen fore-

slås udvidet til at omfatte, er hensynet til efterforskning af anden verserende sag om alvorlig kriminalitet og hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder, hvilket bl.a. kan være tekniske oplysninger om politiets aflytningsudstyr.

Når jeg har fundet det nødvendigt at udvide mulighederne for at kunne undtage oplysninger fra forsvarerens aktindsigt til også at omfatte disse hensyn, er det fordi, det kan være ødelæggende for efterforskningen af en anden sag om alvorlig kriminalitet, eksempelvis narkokriminalitet, hvis denne efterforskning bliver kendt i de kriminelle kredse. Som eksempel kan jeg nævne, at hvis politiet i X-købing i forbindelse med efterforskning af en større narkosag via en telefonaflytning kommer i besiddelse af oplysninger om et røveri begået i Y-købing, kan videregivelse af disse oplysninger til politiet i Y-købing medføre, at den sigtede og dennes forsvarer (og sigtede) i dag vil have ret til at få oplyst om den telefonaflytning, der bragte politiet på sporet af den sigtede.

Ofte vil der blot være tale om, at den anden efterforskning som en »sidegevinst« har resulteret i oplysninger, der har berøring med den foreliggende sag.

Politiet står i dag med et urimeligt dilemma: Skal de videregive oplysningerne til den relevante kreds og dermed risikere at tabe en stor og længerevarende efterforskning på gulvet, eller skal de undlade at videregive oplysningerne og dermed acceptere, at anden alvorlig kriminalitet måske ikke bliver opklaret.

Med den foreslåede udvidelse af de hensyn, der kan begrunde en undtagelse fra forsvarerens adgang til aktindsigt, vil politiet kunne anmode retten om tilladelse til at holde de oplysninger, som konkret er modtaget fra en anden politikreds, ude af sagen.

9. For det andet foreslås det, at det efter den nye bestemmelse i § 745 b skal være muligt at undtage konkrete oplysninger uden tidsbegrænsning. Det vil altså også blive muligt at undtage oplysninger under domsforhandlingen og efter sagens afslutning.

Baggrunden for dette forslag er, at de hensyn, som har begrundet en konkret undtagelse fra adgangen til aktindsigt, ofte vil være til stede også efter domsforhandlingens begyndelse eller efter, at tiltalte har afgivet forklaring.

Hensynet til tredjemand vil f.eks. sjældent være mindre, blot fordi sagen er færdigefterforsket. Hvorfor skulle faren for tredjemands liv være blevet mindre, alene fordi sagen nu skal behandles i domstolssystemet?

Jeg er klar over, at det virker vidtgående at foreslå, at det skal være muligt at holde oplysninger hemmelige for forsvaret uden tidsbegrænsning. Men jeg mener, at det er helt afgørende, at vi gør dette muligt i de formentlig ganske få sager, hvor det er påkrævet.

Det har i høringssvarene og i den offentlige debat om lovforslaget været anført, at det ikke i lovforslaget er begrundet, hvorfor reglerne om tavshedsplæg ikke er tilstrækkelige. Hvorfor kan oplysningerne ikke bare udleveres til forsvareren med besked om, at forsvareren ikke må videregive dem til sin klient?

Det er der flere grunde til – grunde, der er redegjort for i lovforslaget.

Efter de gældende regler om tavshedsplæg bortfalder et plæg senest på det tidspunkt, hvor tiltalte afgiver forklaring under domsforhandlingen. Det er der gode grunde til, for en forsvarer må jo have adgang til at drøfte de oplysninger, han får, med sin klient, inden sagen afgøres ved dom. Som jeg lige har redegjort for, vil der imidlertid ofte være behov for at kunne holde oplysningerne hemmelige for tiltalte i længere tid.

Herudover har politiet over for Justitsministeriet påpeget, at de meddelere, som det er så altopgørende, at politiet fortsat modtager informationer fra, i praksis frygter, at den sigtede eller tiltalte får adgang til informationer, hvoraf meddelerens identitet kan udledes, selvom forsvareren er meddelt et tavshedsplæg. Ifølge politiet beroliger det ikke meddelerne, at de bliver oplyst om, at hvis forsvareren overtræder pålægget, kan forsvareren blive mødt med visse sanktioner.

Det skal dog slås fast, at der ikke kan træffes afgørelse om at undtage materiale fra forsvarerens aktindsigt, hvis et tavshedsplæg skønnes at være tilstrækkeligt i den konkrete situation.

Jeg finder det desuden magtpåliggende at få slået fast, at de foreslåede ændringer vedrørende undtagelse af materiale fra forsvarerens aktindsigt ikke skyldes, at vi ikke har tillid til forsvarerstanden. Jeg er ked af, at lovforslaget er blevet opfattet sådan i den offentlige debat. Lovforsla-

get er derimod udformet på baggrund af de generelle hensyn, som jeg lige har redegjort for.

10. En undtagelse af oplysninger fra forsvarerens adgang til aktindsigt kan ikke ske, hvis dette vil give anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes eller tiltaltes forsvaret.

Vil en konkret begrænsning af aktindsigten give anledning til væsentlige betænkeligheder for forsvaret af sigtede eller tiltalte, kan oplysningerne således ikke holdes uden for sagen. Politiet må i disse tilfælde foretage et valg mellem at udlevere oplysningerne eller frafalde tiltalen.

11. Et tredje element i forslaget om at udvide muligheden for konkret at undtage materiale fra aktindsigten er forslaget om forudgående domstolskontrol.

I dag er det politiet, der beslutter, om der skal ske en begrænsning i forsvarerens adgang til aktindsigt. Er forsvareren uenig, kan spørgsmålet efterfølgende indbringes for retten.

I den nye bestemmelse i § 745 b foreslås det af retssikkerhedsmæssige grunde, at det er retten – og ikke i første omgang politiet – der træffer afgørelse. Det er altså retten, der foretager afvejningen af på den ene side betydningen af de hensyn, der kan begrunde en fravigelse af forsvarerens ret til aktindsigt, og på den anden side fravigelsens betydning for forsvarerens muligheder i den konkrete sag for at varetage sigtedes eller tiltaltes forsvaret.

På dette punkt er der således tale om en styrkelse af forsvarerens stilling.

Såvel retten som den særlige advokat, som efter forslaget, skal beskikkes til at varetage den sigtedes eller tiltaltes interesser i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet, vil få fuld adgang til alt materiale i sagen. Retten vil derfor foretage afvejningen på grundlag af argumenter både for og imod fravigelsen af retten til aktindsigt, som fremføres i retten, og hvor alt materiale har været fremlagt.

Beslutter retten, at materialet kan undtages fra aktindsigten indtil videre, foreslås det tillige af retssikkerhedsmæssige hensyn, at spørgsmålet skal vurderes igen, inden domsforhandlingen indledes. Herved sikres det, at de hensyn, der begrundede undtagelsen fra aktindsigt, fortsat foreligger på dette tidspunkt.

12. Det har i den offentlige debat været fremme, at de foreslåede begrænsninger i forsvarerens adgang til aktindsigt vil føre til, at domfældte personer ikke vil kende det grundlag, som de er blevet dømt på.

Dette er på ingen måde tilfældet. For det første vil oplysninger, som skal fremlægges under straffesagen, altid være omfattet af forsvarerens adgang til aktindsigt. For det andet kan der kun ske konkret undtagelse af oplysninger fra forsvarerens og klientens aktindsigt, hvis det ikke vil give anledning til væsentlige betænkeligheder for sigtedes eller tiltaltes forsvaret. Dette gælder uanset, om der måtte foreligge et hensyn eksempelvis til fremmede magter, der gør det påkrævet at holde oplysninger hemmelige for forsvareren og dennes klient.

Hertil kommer, at der for anklagemyndigheden som tidligere nævnt gælder et generelt objektivitetsprincip, som fører til, at anklagemyndigheden er forpligtet til at fremlægge alle oplysninger, det måtte have betydning for skyldspørgsmålet i sagen.

Der kan også være grund til at fremhæve, at lovforslaget ikke vedrører domstolenes frie bevisbedømmelse i de konkrete straffesager. Finder retten, at anklagemyndighedens bevisførelse i det konkrete tilfælde ikke er overbevisende, må retten naturligvis – ganske som hidtil – frifinde den tiltalte.

13. Med disse foreslåede bestemmelser, ændrer vi på flere punkter på den retstilstand, der har været gældende i en lang årrække. Og det er klart, at dette skaber debat – det er helt forståeligt.

Jeg mener, at det er nødvendige ændringer, der foreslås – nødvendige for, at vi kan tage afgørende skridt i bekæmpelsen af den rockerkriminalitet, som er samfundets måske største kriminalitetsproblem, uden at retssikkerheden sættes over styr.

Det er imidlertid vigtigt for mig, at der er tillid til, at de foreslåede begrænsninger i forsvarerens adgang til aktindsigt ikke medfører utilsigtede virkninger for varetagelsen af sigtede eller tiltalte personers forsvaret i konkrete straffesager.

Som jeg tidligere har tilkendegivet i besvarelsen af spørgsmål 38 her i dag, vil jeg derfor, hvis lovforslaget vedtages, bede Rigsadvokaten om at udarbejde en rapport om de først 2 års erfaringer.

ger med reglerne om begrænsning af forsvarerens adgang til aktindsigt. Rapporten vil blive udarbejdet på grundlag af en indberetningsordning, der svarer til den jeg tidligere har redegjort for vedrørende civile agenter.

Den redegørelse, som jeg i besvarelsen af samrådsspørgsmål A nævnte, at jeg vil fremsæt-

te for Folketinget, vil også omfattet erfaringerne i praksis med de foreslåede regler om begrænsninger i forsvarerens adgang til aktindsigt.

Også her vil jeg naturligvis tage initiativ til de nødvendige ændringer, hvis erfaringerne med reglernes anvendelse viser et behov herfor.